

Stemmen over het lichaam

Vijf lezingen over gedichten door de tijden heen

Hoe hebben dichters in de loop der eeuwen over het menselijk lichaam geschreven? Op de bijeenkomst voor docenten Neerlandistiek uit het Duitse taalgebied, die in het voorjaar 2002 in Wenen plaatsvond, hebben vijf deelnemers op deze vraag een antwoord gezocht aan de hand van de analyse van één gedicht.

De manier waarop zij dit deden, was al even verschillend als de gedichten zelf. Toch bleek naast de thematische lijn nog een rode draad door deze lezingen te lopen: opvallend was immers dat alle sprekers in meerdere of mindere mate de context van het gedicht bij hun interpretatie betrokken. Deze context kon betrekking hebben op de politieke en maatschappelijke situatie, op een literaire traditie of genre, op de context van de bundel of van het oeuvre van de dichter. In de discussies achteraf werd ingegaan op de vraag in hoeverre kennis van deze context noodzakelijk is bij de interpretatie van een gedicht.

Rita Schlusemann (Leipzig) stelde een fragment uit de middeleeuwse ‘Roman van Heinric ende Margriete van Limborch’ voor, dat zij zelf de titel ‘Minnequesties’ gaf. Ze las deze verzen tegen de achtergrond van het genre der minnecausustiek en toonde aan hoe de lichaamsbewegingen in dit gedicht geïnterpreteerd moeten worden als een vorm van symbolische communicatie. Jan Konst (Berlijn) ging op zoek naar zeventiende-eeuwse gedichten over het mannelijk lichaam en kwam terecht bij de calvinist Heijmen Dullaert en de lijdenslyriek. De rhetorica van het *movere* bleek een vruchtbare invalshoek voor de interpretatie van dergelijke poëzie. Een kusexperiment van de achttiende-eeuwer Jacobus Bellamy was voor Maria Leuker (Keulen) de aanleiding om één gedicht binnen het oeuvre van de auteur en ook binnen de literaire, poëtische en sociaal-historische context te bekijken. Ralf Grüttemeier (Oldenburg) nam twee regels van Leopold als uitgangspunt voor een onderzoek naar een breed vertakt netwerk van intertekstuele verwijzingen, waarin Sappho, Plato en Darwin een plaats kregen. Lut Missinne (Münster) ten slotte koos een gedicht van Kees Ouwens en gaf daarvan een analytische lectuur, die de context van de dichtbundel ter ondersteuning van de interpretatie gebruikte.

Alle lezingen werden voor de publicatie in dit nummer licht bewerkt. Ze worden hier in chronologisch omgekeerde volgorde afgedrukt. Eerst komt de lectuur van het recentste gedicht, waarin spaarzaam gebruik werd gemaakt van contextuele gegevens en aldus teruglezend in de tijd komt de lezer terecht bij de middeleeuwen en de toenmalige discussies over de liefde.

L. M.